

ELŐFIZETÉSI ÁRA :
EGÉSZ ÉVRE . 16.— K | FÉL ÉVRE . 8.— K
NEGYED ÉVRE 4.— K

FŐSZERKESZTŐ :
DR. BISCHITZ BÉLA
ÜGYVÉD.

SZERKESZTŐSÉG ES KIADÓHIVATAL :
BUDAPEST, V., SAS-UTCA 20.
TELEFON 108-00.
HIRDETÉSEK mm. SZÁMITÁSSAL DIJSZABÁS SZERINT.

A fiatalok munkások védelme.

Mult évi 34. számunk „Gyermekek alkalmazása a bányában” című vezércikkében kimerítően foglalkoztunk a fiatalok munkások bányá- és kohóüzemben való foglalkoztatásának kérdésével.

Azóta már csaknem egy év mult el anélkül, hogy ezen a téren valami gyakorlati eredmény mutatkoznék.

A gyermekek alkalmazásának kérdése még ma is rendezetlen. Annyi haladás azonban észlelhető, hogy az egyes bányakapitányságok bizonyos szelid nyomással igyekeznek a vállalatokat rábírni, hogy éjjeli munkára 16 évesnél fiatalabb gyermekeket ne alkalmazzanak. Maguk a vállalatok is hajlandók a gyermekmunkások éjjeli alkalmazását korlátozni, de az éjjeli munka korlátozásával egyttal vele jár az is, hogy a gyermekmunkások alkalmazását is megszorítják.

A megelőző évek munkásszüksége ugyan kényszerítette az egyes bányavállalatokat, hogy időszakonként több fiatalok munkást alkalmazzanak, általában azonban azt mondhatjuk, hogy az utóbbi években a fiatalok munkásoknak alkalmazása a bányá- és kohóüzemeknél csökkent.

A hazai bányá- és kohóüzemeknél az utolsó 10 évben alkalmazott 16 éven aluli gyermekek számát az alábbi táblázat tünteti föl.

A bányá- és kohóműveknél alkalmazott 16 év-nél fiatalabb munkások száma.

Év	Földalatt	Földfelett	Összesen
1903	—	—	5441
1904	—	—	5696
1905	—	—	4987
1906	—	—	4934
1907	—	—	5050
1908	—	—	5532
1909	—	—	5212
1910	—	—	4954
1911	3209	1534	4743
1912	3148	1484	4632

Ebből láthatjuk, hogy bizonyos kisebb csökkenés észlelhető a gyermekmunkások alkalmazásában.

A rendelkezésre álló statisztikai kimutatások csak az 1911. és 1912. évben különítik el földalatti és földfeletti alkalmazás szerint a fiatalok munkásokat, az arány a két különböző alkalmazás között azonban nagyjából ugyanaz volt, mint a két utóbb kimutatott évben.

Eszerint tehát 1912-ben összesen 4632 16 éven aluli gyermekmunkás volt bányá- és kohóüzemeinknél alkalmazva. Az 1913. évi adatok még nem ismeretesek, de az 1912-ben kimutatott számokhoz képest nagyobb változás a fiatalok munkások alkalmazásában nem várható.

Gyakorlati intézkedés tehát, amint említettük, idézett cikkünk megjelenése óta nem történt ebben az irányban. Az ország különböző helyein követett hatósági eljárás eltérő ma is a gyermekmunkások alkalmazásánál, mert sem rendelet, sem tételes törvény nincsen, amely a fiatalok munkások alkalmazásának föltételeit szabályozná.

Azonban hála a munkásvédelem nemzetközi egyesületének, a mult év sem mult el meddön. A mult év szeptember havában Bernben tartott nemzetközi értekezlet ismételt foglalkozott ezzel a különös fontosságú kérdéssel.

E nemzetközi értekezletet megelőzőleg a m. kir. kereskedelmi miniszterium is tartott egy értekezletet, amelyen részt vettek a magyar bányászati és kohászati képviselői is.

A mult évben alkalmuk volt a bányá- és kohóvállalatoknak is megnyilatkozni a fiatalok munkások alkalmazására vonatkozó kérdésekben. Tudunkkal az egyes bányakapitányságok is nyilatkoztak erre vonatkozólag. Így a kérdés megoldásánál figyelembe jött minden számbavehető vélemény.

Amint nyilvánosságra jutott, a bányászati képviselői a berni tervezet ellen csakis abban az egy pontban emeltek kifogást, hogy a fiatalok munkások korhatára ne 18, hanem 16 év legyen. Bizonyos, hogy a folyó évi szeptember havában összeülő nemzetközi értekezlet a korhatárnak két évvel való leszállításába bele fog egyezni.

Az is valószínű, hogy a nemzetközi egyezmény után nálunk sem később a fiatalok munkások alkalmazásának szabályozása. Hogy a szabályozás rendelettel vagy a törvényhozás útján fog történni, az lényegtelen?

A fontos az, hogy ezt a kérdést végre dülőre fogják vinni.

Bányá- és kohóműveinknél alkalmazott több mint négyezer fiatalok munkás életét és egészségét fogja védeni ezután a törvény, amely bizony most a vak véletlen prédájára van bocsátva mindenütt, ahol a hatóság és üzemvezetőség nincsen áthatva a munkásvédelem szükségességeinek fontosságától.

Az új szabályozás után tehát 16 éven aluli munkást nem lehet majd éjjel alkalmazni. Ez munkásvédelmi szempontból, amennyire kívánatos, épen olyan kevésbé sérti az üzemek érdekét, mert a 16

éven aluli gyermekeknek éjjel való alkalmazása eddig is inkább hátrányára, mint előnyére volt az üzemeknek.

A bányászat szempontjából pedig azért is fontos, mert a korán éjjeli munkára fogott csillás a legritkább esetben lesz erőteljes, munkabíró munkás.

A csenevész munkásság pedig egyenesen teher a bányászaton nyakán is.

Bányászatunk örvendetes megnövekedése állandó munkáshiányt teremtett. Különösen szénbányászatunk küzdött az utóbbi években a munkáshiánnyal.

Az okos politika tehát az, hogy a munkástörzset ne gyengítsük azzal, hogy korán befogjuk a fiatalok munkást a fejlődő korban végtelenül káros éjjeli munkára.

A fiatalok munkások éjjeli munkájának ilyen szabályozását nemcsak a faji, közjóléti, munkásvédelmi elvek követelik, hanem az egyes üzemek messzebbre látó érdekei is.

Helyes dolog az, hogy a 16 éven aluli munkásoknak legalább 11 óra hosszúra tartó éjjeli szünetet adunk. A vállalatok érdekei teljesen meg vannak ova azzal, hogy a szénbányáknál az este 10 órától reggeli 5 óráig tartó éjjeli szünet az egyes üzemek munkaviszonyai szerint bizonyos határok között eltolható.

Bár munkásvédelmi szempontból kívánatos lett volna a fiatalok számára a korhatárnak a 18 éves életkorig való kitolása, azonban ezzel a korhatárral nemcsak az egyes üzemek szenvedtek volna, hanem maguk és talán sokkal jobban a munkások is.

A 18 éves korhatár mellett az üzemek még külszíni munkára is nehezen alkalmaztak volna 16 évnél fiatalabb munkást. Ez annyit jelentett volna, hogy a bányászgyerekek, amely ma már 14 éves korában keres, az elemi iskola után még négy évig élődött volna az apja terhére, vagy pedig ha más iparágba ment volna dolgozni, akkor a bányászat vesztette volna el, amelynek bizony nagy szüksége van megbízható, dolgozó kezekre.

Ha pedig a bányász- és kohóipar már a bányász munkás gyermekeit is elereszti magától, honnan fogja pótolni folyton emelkedő munkásszükségletét?

A korhatárnak a 16 éves korban való megállapítása tehát közmegnyugvást kelt bányászati és kohászati körökben.

A munkásvédelem szempontjából, amely, hangsúlyozzuk, üzemi érdek is, meg lehetne azt tenni, hogy a különösen csenevész fiatalok munkására esetleg orvosi vizsgálat alapján ki legyen terjeszthető az éjjeli munka tilalma egészen 18 éves koráig.

Ezek a kisebb részletkérdések azonban mind elintézhetőek annakidején, hogy a szabályozás ideje csakugyan eljön.

A nők éjjeli munkájának tilalma az 1911. évi XIX. t.-c. rendelkezései szerint bányászati és kohászati munkáknál teljesen érvényben van.

Ezóta csökkent a bányászati és kohászati munkáknál alkalmazott nők száma, mert oly munkánál, ahol a munkások a nappali és éjjeli munkát felváltva végzik,

az üzemek elbocsátották a nőmunkások egy részét s helyettük jórészt fiatalok férfi munkásokat alkalmaztak.

Az éjjeli munka tilalmának a fiatalok munkásokra való kiterjesztésével ezeket a munkákat kénytelenek lesznek az üzemek idősebb és jobban fizetett munkásokkal elvégeztetni. Ez az áldozat azonban alig számbavehető s nem lehet ok az éjjeli munka tervezett tilalmának az elejtésére.

A munkásvédelem nemzetközi egyesületének tervezete szerint a fiatalok munkások és nők maximális munkaidője napi 10 órában szabandó meg. Ebben azonban nincsen benne a szünet, mely az első hat órai munka után egy fél óránál nem lehet kisebb.

Igy tehát a bruttó munkaidő 11 óráig terjedhet. A tervezet azonban az üzemek kedvéért bizonyos tágitást enged ezen a rendelkezésen.

Megengedi, hogy évenként száznegyven túlórával dolgozhatnak a fiatalok és nőmunkások. A túlórák száma azonban naponként kettőnél több nem lehet.

Ilyen módon tehát a fiatalok munkások maximális munkaidője is rendezve lenne.

Ma ebben a tekintetben is rendezetlenek az állapotok. A fiatalok munkás kénytelen igen sok helyen pótműszakot végezni, amellyel munkaidője sokszor tízenhat, tízenkilenc órára emelkedik. Ez talán még súlyosítja a fiatalok rendszernélküli éjjeli alkalmazását.

A napi maximális 12 óras munkaidő, amely egy évben legfeljebb 70 napig tarthat, tehát feltétlen haladás az előbbi állapottal szemben.

Ha a szeptember hóban összeülő nemzetközi értekezlet véglegesen elfogadja ezt a tervezetet, a mi intéző köreink sem térhetnek ki a fenti megállapodás elől.

A dolgozók szabályozása elhúzódhat még egy pár évig, de azután meg kell a szabályozásnak történnie.

Üzemeink tehát helyesen teszik, ha már jó előre számolnak a fiatalok férfi munkások munkaidőjének, valamint éjjeli munkájának ilyen szabályozásával és munkás-állományukat úgy igyekeznek beosztani, hogy a szabályozás készületlenül ne találja őket.

Az új tilalom nem érinti majd a tíznél kevesebb munkással dolgozó műveket. De ennek a bányászati szempontjából gyakorlati jelentősége nincs, mert tíz munkással bányamű egyáltalán nincsen.

Annak még lenne gyakorlati jelentősége, ha a tíz fiatalok munkással dolgozó bányaműveket vennék ki a tilalom alól. A helyes az volna, ha kivételnek nem volna helye. A munkásvédelmi szempontok az elvnek következetes keresztülvitele mellett szólnak.

Remélhető tehát, hogy a fiatalok munkások éjjeli munkatiltalmával és maximális munkaidőjének megállapításával eggyel kevesebb lesz bányászati és kohászati munkáknál rendezetlen kérdéseinek tekintélyes száma.

Luftfilter

G. A. Schütz

Maschinenfabrik
Abt.: Luftfilterbau

Wurzen, Sa.

baut als

besondere

Spezialität

Ebben a tekintetben tehát mi is lépést fogunk tartani az előrehaladottabb, műveltebb külfölddel.

Igazán sajnálni lehet, hogy a munkásvédelem nemzetközi egyesületének nincsen szava bányászatok és kohászatok többi dolgaihoz is!

Ugy valószínűleg a külföldi nyomás hatását érezve, nem kellene várjunk itélelnapig az új bányatörvényre, a bányahatósági szervezet organizálására, a gáztörvény végrehajtási utasítására és még más igen-igen sürgős és égető kérdés megoldására, amelyet nemcsak a munkások, tisztviselők sinylenek meg, hanem főként és elsősorban a különben is nehéz helyzetben levő bánya- és kohóiparunk.

A vas- és fémipar a beszerce-bányai iparkamara területén.

Múlt számunkban foglalkoztunk már a beszerce-bányai kereskedelmi és iparkamara évi jelentésével, amelyből közöltük a múlt évi bányászatra vonatkozó érdekes adatokat. A jelentés részletesen számol be a kerület múlt évi vas- és fémiparának helyzetéről is. Az általános gazdasági pangás, — írja a jelentés — mely a rossz pénzügyi viszonyoknak s a teljes külpolitikai bizonytalanságnak volt elmaradhatatlan következménye, a vas- és fémiparra is kiterjedt s ha a krízist enyhítette is a vasipar szervezetsége, az üzletmenet az egész év folyamán nagyon gyenge volt s az évet általánosságban kedvezőtlennek kell mondanunk.

A vasgyárak az év folyamán nagyon gyengén voltak ellátva rendeléssel, úgy-hogy egyes üzemek hetenként alig néhány műszakot dolgozhattak s a készletek így is meglehetősen felszaporodtak. Az év vége felé már bővebben voltak rendelések s a gyárak foglalkoztatása egyelőre biztosítva van.

A kerület egyetlen vaslemezgyárának foglalkoztatása is jóval gyengébb volt, mint az előző évben s ha az utóbbi időben javult is a helyzet, jónak még ma sem mondható.

A munkásviszonyok teljesen nyugodtak és rendezettek voltak, bár az egyik gyárunk jelentése szerint, a munkásoknak immár évek óta tartó izgatása a múlt évben is folytatódott, azonban minden eredmény nélkül s bár az új sajtótörvény némileg gátat is vet a féktelen izgatásnak, a munkásviszonyok jövő alakulása aggodalmat keltő s ezért erélyesebb intézkedések megtételét kívánja a munkaadó érde-

keltség egyrészt az izgatások megakadályozása, másrészt a dolgozni akaró munkások védelme érdekében.

Megelégedéssel látják a vállalatok azt is, hogy a kormány a munkásbetegségélyezés és balesetbiztosításról szóló 1907. évi XIX t.-c. reformját napirendre tűzte. Ismétlésekbe bocsátkozni nem akarván, csak azt óhajtjuk konstatálni, hogy a törvény hatályának minden újabb éve csak igazolta és megerősítette azon kritikánkat, melyet annak életbeléptekor gyakoroltunk s melynek következményeként már évek óta sürgettük ezen, a hazai munkásság oly fontos érdekeit érintő intézménynek kielégítőbb rendezését. Évi jelentéseinkben és egyebütt is a munkásbiztosítás terén hosszú évtizedek óta szerzett tapasztalatainkat nyíltan tártuk fel és reméljük, hogy ezen nagy kérdés reformja a munkaadók és főleg a munkások érdekeinek megfelelő keretekben fog megoldást nyerni.

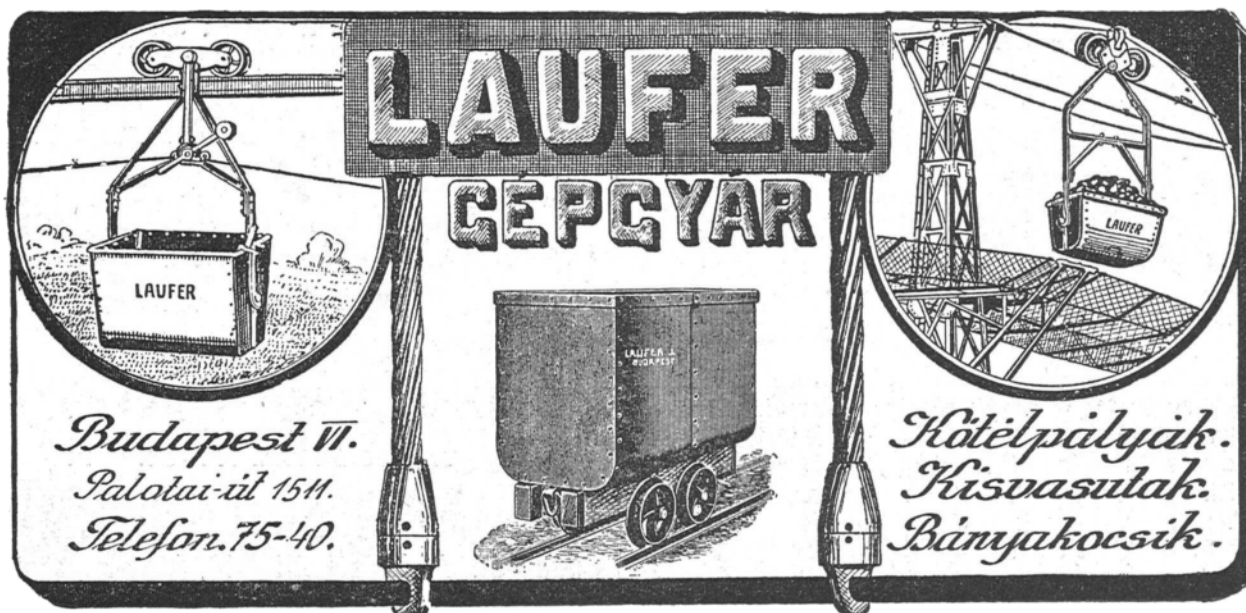
Jelentésünk keretében rá kell mutatnunk azokra a támadásokra, melyek a sajtó egy részéről a vaskartell ellen lépten-nyomon megújulnak. Így, hogy csak egy példát említsünk, midőn a szerb sinszállításnál a szerb kormány az egyesült osztrák és magyar vasművek ajánlatát az alacsonyabb ár dacára politikai okokból mellőzte, majdnem összes napilapjaink leplezetlen örömmel irtak a vaskartell „kudarcáról”, nem gondolván arra, hogy a vaskartell kudarca a magyar vasipar vereségével egyenlő s a jelen szomorú gazdasági viszonyok között ilyen események éppen nem alkalmasak arra, hogy hozzájuk örömteljes reflexiókat fűzzünk.

A zólyombrézói vasgyárnál a kereskedelmi vasfajtákban, a finom és durvalemezekben, valamint csövekben és csögyártmányokban a kereslet a tárgyalt évben sajnos, erősen csökkent s a termelés az 1912-ikinek csak 77-8 százaléka volt. Ez a kedvezőtlen állapot jelenleg még fennáll, bár február hó közepe óta az irányzat a javulás jeleit mutatja.

A termelés csökkenése a lemezből hegesztett nagy átmérőjű csöveket kivéve, minden vasfajtnál észlelhető volt.

A henriktelepi lemezhegesztőmű termelése, a kissármás-tordai földgázvezeték készítése következtében 273 waggonról 452 waggonra emelkedett ugyan, ezzel azonban e mű még mindig nincs eléggé foglalkoztatva.

Az árak is hanyatlottak. A hengerelt vasárúnál métermázsánként 2.95 K, a durva lemeznél 2.25 K, a finom lemeznél 5 K árcsökkenés következett be.

LAUFER

GÉPGYÁR

Budapest VII.
Palotai-út 1511.
Telefon. 75-40.

Hőtelpályák.
Húsvasutak.
Bányakocsik.

Nem érdektelen felemlíteni, hogy a kissármás-tordai Zólyombrézón készült 50 km. hosszú gázvezetékek egyenként 12—14 m. hosszú, 250 mm belső átmérőjű, 6·5 mm falvastagságú, kívül kátrány-aszfaltos juttazással ellátott csövekből van összeállítva s az egyes csövek külön zólyombrézói típusu kapcsolással vannak egymással összekötve.

A csőgyár is a petroleum és földgázutatókhoz szükséges furócsövek szállítása folytán eléggé volt foglalkoztatva.

A zólyombrézói, hazánkban egyedüli csőgyárban készítettnek, mint már jelentettük, minden méretű hengerelt és varrat nélküli csövek, gőz-, gáz- és vízvezetékhez, lokomotív- és egyéb kazán-, tűz- és vízcsövek, furócsövek, kut- és mélyfurásokhoz, csőoszlopok villamos vezetékhez és világításhoz és mindenféle egyéb csőipari termékek.

Mint már jelentettük volt, a zólyombrézói csőgyár üzemébe felvette a sűrített és folyékony gázok szállítására szolgáló tartályok, vagy acélpalackok gyártását is, szállított e cikkek közül:

1910. évben	498 darabot	6766 kg. súlyban
1911. évben	3267 darabot	166941 kg. súlyban
1912. évben	2843 darabot	173418 kg. súlyban
1913. évben	521 darabot	33077 kg. súlyban.

A szükségletet ebben — az eddig külföldről beszerzett cikkekben is — tehát most már a hazai ipar elégítheti ki. Villamos vasuti és világítási csőoszlopok iránt csekély volt a kereslet, amit szintén az építkezések, illetve beruházások csökkenésének kell betudni.

Munkásban nem volt hiány, bár a katonaság részben elvont begyakorolt munkásokat a gyártól, mégis elég maradt; a napszámos munka azonban megdrágult.

A zólyombrézói vasgyár jóléti intézményei közül meg kell e helyen emlékeznünk a múlt évben használatnak átadott, közegészségügyi szempontból kiváló fontossággal bíró nagyszabású ivóvízvezetékéről, mely negyedévenként bakteriologiai vizsgálat által ellenőrizve, kitűnő minőségű ivóvizet szolgáltat a gyártelepnek.

Az általános gazdasági válság az edényzománczósi iparágat is érzékenyen érintette. A kivétel különösen a Balkánra erősen csökkent. A külpolitikai viszonyok őszig teljesen megakasztották a forgalmat. A közvetlen vasuti forgalom Szerbiába, Bulgáriába és Törökországba szünetelt, a tarifaszzerű viteldijakat pedig teljesen hatályon kívül helyezték. Hasonló kellemetlenségek voltak a román üzleteknél is. Jelentéktelen előnyt nyújtott még az, hogy a forgalom megnyitása után néhány állomásra a Dunán lehetett szállítani.

Anglia fogyasztása csökkent, amellyel pedig az angol gyárak különösen Egyiptomban erősen versenyeznek. Franciaországban nem változtak a viszonyok. A spanyol gyárak gyengén dolgoznak és a bevétel változatlanul megmaradt. Az olasz gyárak nyomják erősen az árakat, sőt ők is kezdenek Keletre exportálni és így a keleti piacon is rontják az árakat. Oroszország csak jobb árut vásárol, mert az ott levő zománcgyárak annyira megerősödtek már, hogy rendes kereskedelmi árut elegendő mennyiségben képesek egész Oroszország részére gyártani. Észak-amerikai szükségletét ottani gyáraknál fedezi és csupán egy svéd gyár szállít oda nagyobb mennyiségben. Kinában az üzlet ismét emelkedőben van.

A magyar, osztrák és német gyárak egységes árait erősen nyomja a belga, holland és svéd verseny. Általában nehéz a belföldi gyárak helyzete a

világpiacon, mert az erős verseny folytán semmit sem lehet keresni az árun. Hozzájárulnak ehhez különösen az adóterhek és legfőként azon körülmény, hogy a külföldön olcsóbb a vaslemez, mint aminő árban a belföldi gyárak szállítják. A munkásviszonyok is súlyosbítják a helyzetet, amellyel pedig a bányatermékek, valamint szén ára évről-évre emelkedik. A legtöbb nyersanyag ára a múlt évben nem csökkent, sőt néhány, pl. kobaltoxid, boris, stb. megdrágult. Sajtoló bádóg és ón a kisebb kereslet folytán olcsóbbodott, de a mérséklés nem oly nagy, mint az importált külföldi bádognál. Ládadeszka és egyéb csomagoló anyag az elmúlt évben ugyanazon árnívón maradt, ellenben a tüzelőanyag ára emelkedett. Emelkedtek a munkabérek és a különböző közterhek.

A belföldi üzlet — dacára a kedvezőtlen politikai és pénzügyi viszonyoknak — az első félévi stagnáció után rendben bonyolódott le.

Ez kétségkívül a jól szervezett központi eladási iroda eredménye. Egészben véve azonban a gyárak foglalkoztatása, különösen az év első tíz hónapjában gyenge volt s a külföldi verseny a belföldi gyenge üzletmenet következményeképp az exportüzletben egyre érezhetőbbé válik.

Szükséges volna, hogy a vaslemezhez hasonlóan más, a zománcedénygyártáshoz szükséges idegen bányatermékek és anyagok kikészítési eljárásra vámmentesen behozhatók legyenek, amellyel pedig a kikészítésre kerülő vaslemez leírás kulcsszámát egységesen kellene megállapítani éppugy, amint azt már Ausztriában régen keresztülvitték.

Az exportra kerülő küldeményeknél kedvezményes fuvarételeink csupán a közvetlen keleti szállításoknál (direkter Levanteverkehr) van érvényben. Egyébként a Fiumén, vagy Trieszten át kiszállításra kerülő küldeményeknél a rendes vasuti viteldijakat kell fizetni.

Az üzletmenet a rézgyártásnál nagyon lanya volt, a kereslet jelentékenyen megcsappant, úgy hogy az árak eddig alig észlelt alacsony nívóra estek.

Részelővágó iparosaink jelentései szerint főleg újravágó munkával jól voltak foglalkoztatva, azonban a munka árát a budapesti s más gyárak versenye oly alacsonyra szorítja le, hogy az üzem hasznot alig hoz.

A lakatosipar helyzete még az előző évinél is rosszabb volt. Az építkezés pangása folytán az épületlakatosok ugyyszólván egész éven át munka nélkül voltak, a gép- és szerszámlakatosok pedig különböző javító munkákra voltak utalva.

Kerületünk *késgyártó ipara* — 1 gyár és 20 kisiparos — főleg a közönséges konyhakéseket és ollókat állítja elő. Az általános rossz gazdasági hely-

VALÓDI
"PERSA SZÖNYEGEK"

minden létező minőségben, színben és méretben.

≡ NAGY VÁLASZTÉK! ≡
OLCSÓ SZABOTT ÁRAK!

≡ TELEFON-SZÁM 140—64. ≡

POLGÁR HUGÓ ÉS EMIL
Budapest, V., Erzsébet-tér 18. (Sas-u. sarok).

zet következtében a kereslet megcsökkent, a kintlevőségek behajtása nehézséggel járt s néhány viszonteladónak csődbejárása érzékeny kárral járt. A balkáni zavarok miatt az odaváló export teljesen szünetelt, úgy hogy az elmúlt év igen kedvezőtlennek mondható.

Az építőiparral szorosan összefüggő bádógosipar helyzete az előbbinek pangása következtében igen rossz volt. A nagyobb műhelyek erősen redukált segédszemélyzettel dolgoztak, a kisebb iparüzők pedig csak a javító munkából tengődtek.

A gazdasági viszonyok romlását legjobban érvény meg a luxusiparcikkeket előállító vállalatok, az *ezüstárugyártás* helyzete, ennek következtében az elmúlt évben rosszabbodott. Ugy a termelés, mint a forgalom jelentékenyen visszaesett, különösen a finomabb és drágább áru utáni kereslet csökkent erősen. Az eladási árakat a külföldi osztrák és német gyárak versenye nyomta, de a konkurrencia oly területekre is hatol, melyek a magyar iparnak vannak fentartva, mert sajnos, állami intézetek, hatóságok sem részesítik a hazai ipart abban a pártolásban, melyet a törvény köteletségüké tesz. A kiviteli üzlet ugy Ausztriába, mint a Balkán-államokba ugy a nehéz pénzügyviszonyok, amint főleg az utóbbiaknál a háborús zavarok miatt szintén jelentékenyen visszaesett.

Kerületünk egyetlen *ólomsörétgyáranak* jelentése szerint az elmúlt üzleti év a lehető legrosszabb volt. Az általános pangást amugy is igen megérezték ez az iparág, de a helyzet nehézségét még fokozta az osztrák gyárak között kitört versenyhárc, melynek színhelye Magyarország is lett, úgy hogy az üzletmenet a legrosszabbul alakult. A belföldön szenvedett veszteségért a külföldi export sem nyújthatott kárpótlást, mert a viziutakkal bíró olasz és francia gyárakkal a magyar ipar nem versenyezhet.

Jelentéstevő gyárunk a hazai ólomnak a kincstári kohókból méltányosan olcsóbb áron való beszerezhetőségét tartja kívánatosnak, mert a jelenlegi viszonyok között a nyersanyagot Ausztriából és Németországból kénytelen hozatni.

A körmeőbányái m. kir. *pénzverőhivatal* 1913. évi termelésének számszerű adatai a következők:

Veretett:

Arany 20 K-ás	320.435 drb,	6,408.700 K értékben
Arany 10 K-ás	137.443 drb,	1,374.430 K értékben
Ezüst 5 K-ás	455 drb,	2,275 K értékben
Ezüst 2 K-ás	3,000.205 drb,	6,000.410 K értékben
Ezüst 1 K-ás	5.214 drb,	5,214 K értékben
Nikkel 20 f-es	17.745 drb,	3,549 K értékben
Nikkel 10 f-es	20.000 drb,	2,000 K értékben
Bronz 2 f-es	214.730 drb,	4,294 K 60 f ért.
Bronz 1 f-es	7.193 drb,	71 K 93 f ért.
Szerb ezüst 1 dináros	1,500.056 drb,	1,500.056 dinár
Bolgár ezüst 2 levás	500.022 drb,	1,000.044 leva
Bolgár ezüst 1 levás	4,500.136 drb,	4,500.136 leva
Bolgár ezüst 50 stotinkás	5,000.088 drb,	2,500.044 leva
Bolgár bronz 2 stotinkás	27,500.000 drb,	550.000 leva
Bolgár bronz 1 stotinkás	4,000.000 drb,	40.000 leva
Összeg	46,723.722 drb,	10,090.280 dinár és leva ért.

Ezen összegből a forgalomból bevont pénzek kicserélésére (átverésére) fordított:

Arany 20 K-ás	40 drb,	800 K értékben
Arany 10 K-ás	1.969 drb,	19.690 K értékben
Ezüst 5 K-ás	455 drb,	2,275 K értékben
Ezüst 2 K-ás	9 drb,	18 K értékben
Ezüst 1 K-ás	5.214 drb,	5,214 K értékben
Nikkel 20 f-es	17.745 drb,	3,549 K értékben
Nikkel 10 f-es	20.000 drb,	2,000 K értékben

Bronz 2 f-es 214.730 drb, 4.294 K 60 f ért.

Bronz 1 f-es 7.193 drb, 71 K 93 f ért.

Összesen 267,355 drb, 37,912 K 53 f ért.

Ezenkívül készített a hivatal hatóságok, intézetek és magánosok részére 17 darab arany, 826 darab ezüst, 2695 darab bronz és 60 darab bronzozott rézérmet.

HAZAI HIREK.

Osztályülés. A Bányászati és Kohászati Egyesület zólyom—nyitrai osztálya *Stempel Gyula m. kir. bányakapitány* elnöklete alatt szombaton **osztályülést** tartott Besztercebányán. Az **osztályülést** választmányi ülés előzte meg. A **tárgysorozat** első pontja volt Stempel Gyula **elnöknek** magvas megnyitó beszéde s az ezzel kapcsolatosan előterjesztett bejelentések. Az **osztály** **mult évi munkálkodásáról** szóló nagy gondtal és alaposan szerkesztett jelentését terjesztette elő ezután Soltz Sándor titkár; majd a mult évi zárszámadás vizsgáltatott felül s a folyó évi költségvetés állapított meg. Az ülés utolsó pontja Gunda Rezső zólyombrezói m. kir. vasgyári mérnöknek rendkívül érdekes szakelőadása volt.

A Bányászati és Kohászati Egyesület választmánya folyó évi július hó 28 án az egyesület helyiségeiben rendkívüli ülést tart, amelynek tárgysorozata: elnöki bejelentések; beérkezett irodalmi pályaművek bírálata történő kiadása; a folyó évi rendes közgyűlés alkalmával megejtendő tisztújítás előkészítése; tagbejelentés, indítványok.

A **lámposi szénbányák bérlete** foglalkoztatta újból Pécs város vezetőségét. A bányákat tudvalevőleg Korniss Károly gróf bérelte ki a várostól 30 évre. A szerződés értelmében kötelezte magát arra, hogy évi 4000 korona alaptérletet fizet a városnak, azonkívül a

A Szellőző-Berendezések

I. SZOLGÁLIK AZ ÁLTALÁNOS EMBERI JÓLÉTET.

1) a pihenést szorakozást kellemessé teszik,

2) munka közben óvják az egészségét és elhárítják a baleseteket.

II. SZOLGÁLIK A TÖKÉT.

1) fokozzák a munka-képességet.

2) tökéletesítik az üzemetek.

MAGYAR SZELLŐZŐ MŰVEK

BUDAPEST, VII. Aréna-ut 80
Telefon: József 26-56

kitermelt szén métermázsája után egész százezer méter mázsáig 122 fillért, százezer métermázsán túl pedig 6 fillért. Kötelezte magát évente legalább 50.000 mm. szén kiaknázására, azaz legalább is az 50.000 mm. után esedékes 122 fillér = 6100 korona megtízötösére. Ilyenformán a Korniss gróffal kötött szerződés minimálisan 10,100 korona évi bért biztosított a városnak. A bérleti szerződés Korniss grófról mindjárt a megkötés után ugyanazon feltételek mellett átszállott a Dunántúli bányavállalatok r. t. ra, amely a bányaműbe 400.000 koronát meghaladó összeget investált be. A társaság azonban, amelynek nem vált valóra az a számítása, hogy a szomszéd területeket is a városi bányához csatolhatja, beláta azt, hogy ilyen kis üzem és hozá még a szénkonjunkturát rosszabbodása mellett nem prosperálhat és ezért szabadulni igyekezett a bérlettől. Ez volt az előzménye annak a kérvénynök, amelyet a városhoz nyújtott be és amelyben a bérleti szerződésnek a D. G. T.-ra való átruházását kéri. A város vezetősége kilátásba helyezte a város közönségének jóváhagyását a szerződés átruházásához, ezzel kapcsolatban azonban néhány igen értékes változtatást sikerült kivívnia a szerződés egyes pontjaiban a város előnyére. A módosítandó szerződés szerint a D. G. T. már évi 150.000 mm. szén kiaknázására kötelezi magát, ami más szóval annyit jelent, hogy az eddig 10.100 korona helyett 19.200 korona minimális évi bért fizet a városnak. Gondoskodott azonkívül a város vezetősége arról, hogy a bérleti szerződés átruházása következtében a szénárakat nem fogják emelni, végül pedig arra az esetre, ha a város a D. G. T. üszögi áramfejlesztő telopétől szerzi be a villamos áramot, hatálytalanítja a szerződésnek azt a pontját, amelyben a város a villamos telep részére szükséges szén orejéig lokotította magát a Dunántúli bányavállalat r. t.-nak. Az átruházás kérdésével a pénteki közgyűlés bohatóan foglalkozott és Makay István gazdasági tanácsos előadásában az előterjesztést egyhangulag elfogadta.

Nyugbérések szemléje. *Berksz* Leó pénzügyi főtanácsos és dr. *Kádár* Antal bányakerületi főorvos Nagy-bányáról a nyugbéréseinek szemléjére Óradnára utaztak.

Kondenzáló kamara és gázzívökémény építése. Tudósítónk jelenti: A Wilkowitzi bánya- és vaskohó-társulat ötösbányái pürkölő telepén a sűrítő toronypárákból kikerülő és még mindig higanytartalmu gázok további kondenzálása végett egy 28 m. hosszú, 10 m. széles és 10 m. magas kondenzáló vasbetonkamara és egy 20 m. magas gázzívökémény építésére kért hatósági engedélyt. A közigazgatási bejárást folyó évi július hó 9-én tartották meg. A kondenzáló kamarában a gáznak a kéménybe való szívása céljából egy villamos ventilátort fognak felszerelni.

Akna telepítés. Tudósítónk jelenti: Az Ober-schlesische Eisenindustrie Aktiengesellschaft merényi

vasbányáinak a mélyebb szinteken való feltárása céljából az altárójában két egyenként 25—25 méter mélységű géperezű aknaberendezésére kapott engedélyt. Az aknák egyike villamos, másika sűrített légerőre van berendezve. Előbbinek műtanrendőri bejárást a folyó évi március hó 5-én, a másikat pedig folyó évi július hó 20-án tartották meg.

Új bányajogositványok. Tudósítónk jelenti: A borsodi szénbányák részvénytársasága budapesti cég a miskolci m. kir. bányabiztosságnál a következő bányajogositmányok adományozását kérte: 1. Borsodvármegye sajószentpéteri járásának Kondó községe határában, a Ludna pusztá nevé vidéken, Losonczy Jenő sajószentpéteri lakos földbirtokán elterülő, négy kettős bányamértékből álló Laura védnevű bányatelek és egy 76.2517 m² területű határköz. 2. Ugyancsak a fennebb vázolt környéken egy négy kettős bányamértékű és Róza védnevű bányatelek. 3. Sajókazincz község területén a „Géza segédváró”. 4. Sajókazincz községben, a Lőküsbérc nevé vidéken, Lichtschein Dezső sajókazinczi lakos földbirtokán, az 1898. évi 1236. szám alatt adományozott „Emil” védnevű bányatelektől délre, ugyanezen bányatelek tartozékként, egy 25.6199 m² területű határköz.

Az összes bányajogositmányok adományozási bányajárást a miskolci m. kir. bányabiztosság a folyó évben meg is tartotta.

Műtanrendőri bejárást. Tudósítónk jelenti: A Coburg Fülöp herceg-féle bánya- és kohóművek részvénytársaság sztracenai kohótelepén létesített új gépház és berendezés műtanrendőri vizsgálatát folyó évi július hó 15-én tartották meg.

A berendezés áll egy 250 lóerejű torokgáz és szénfűtésre berendezett Wolf-féle (Magdeburg) szabadalmazott stabil lokomobil s az ezen lokomobil által hajtott Ganz-féle 3100 V. feszültségű, háromfázisu, 200 K. V. teljesítményű generátorból. Ezen új berendezés a már meglevő gázgenerátorral együtt 500 lóerőt képes szolgáltatni, amely részben a kohóműnél, részben a Knoll hegyi bányáknál és a sodronykötélpályánál használtatik fel.

Felszámol a Szénkereskedelmi Részvénytársaság. Négy évvel ezelőtt alakult meg a Szénkereskedelmi Részvénytársaság félmillió korona alaptőkével. A vállalat veszteséggel zárta üzleti éveit, a legutóbbi üzletévben a veszteség annyira felszaporodott, hogy az alaptőke legnagyobb része elveszett. Ilyen körülmények között az igazgatóság a vállalat felszámolását határozta el. A legutóbbi mérleg szerint a veszteség 439.049 koronára szaporodott fel, úgy, hogy felszámolás esetén az alaptőkéből semmi sem fog megtérülni. A közgyűlést, amelynek napirendjén a felszámolás kimondása és a felszámoló megválasztása szerepel, augusztus 5-ére hívták össze.

A kolozsvári földgázvezeték. Megemlékeztünk már arról, hogy a kormány és Kolozsvár között létrejött a földgázkoncesszióra vonatkozó megállapo-

SZIVATTYUKAT ÉS MÉRLEGEKET

gyárt mint különlegességet és legnagyobb raktárt tart épület- és diaphragma-szivattyúkban

dás, úgy, hogy most már csak a formális szerződés megkötése van hátra. A pénzügyminiszter fe hívta most a várost, hogy 30 napon belül hozzon névszerinti szavazás útján határozatot arra nézve, hogy a feltételeket elfogadja. Ha ez a határozathozatal megtörtént, akkor haladéktalanul megkötik a szerződést. A leiratban rámutat arra is a miniszter, hogy a kormány nem ragaszkodik a kikötött évi 200.000 köbméter maximális földgázmennyiséghez, mert ha többre lesz szüksége a városnak, többet is hajlandó rendelkezésére bocsátani. A megkötendő szerződésnek egyik lényeges pontja, hogy a vezeték munkálatait egy éven belül meg kell kezdeni és két éven belül el kell végezni. A földgázvezeték, valamint a kolozsvári elosztó csőhálózat terveinek és az azok kiegészítő részét tevő költségvetéseknek elkészítésére a városi tanács pályázatot hirdetett. Az ajánlatok elfogadása fölött a városi tanács, tekintet nélkül a kért összeg nagyságára, szabadon határoz. A távvezeték táplálására a kissármási II., XII., XX., XXI., XXIII. és XXIV. számú gázkutak használandók fel.

Cégjegyzési hírek. *Magyar kovásművek részvénytársaság*, főtelep Budapest. Dr. Katona Lajos igazgatósági tagsága és cégjegyzési jogosultsága megszűnt. — *Dobszai rézművek részvénytársaság*, főtelep Budapest. Fuchs Richard, Braetsch Ernő és gróf Tellogrand Perigord Sándor igazgatósági tagoknak ebbeli minőségük és cégjegyzési jogosultságuk bejegyeztetett. — *Diósgyőri m. kir. vas- és acélgyár és kőszénbánya alkalmazottainak fogyasztási szövetkezele* Markó Tivadar cégjegyzésre jogosult.

Szállítások. *Ártézi kut.* A m. kir. földművelésügyi minisztérium nagyváradi kirendeltsége Biharvármegyében lévő Biharsály, Oláhgyepes és Veresfalva községekben 1—1 mélyfúrású (ártézi) kut létesítését szándékolván, erre nyilvános árlejtést hirdet. Előirányzott mélység 200—300 és 100 méter, a befejező csőszakat külső átmérője 89 mm. Az ajánlati úrlapon az alkalmazandó csővek anyaga, külső és belső átmérője és kapcsolási módja pontosan megadandó. Bánatpénz 1000 korona. Ajánlatok augusztus 10-ig adhatók be.

A Szeged városi vízvezetékhez tartozó ártézi kutak tisztítási és furási munkáinak és pedig:

- I. négy ártézi kut tisztítása,
- II. a vízműtelepen levő ártézi kut mélyítése,
- III. a vízműtelepen egy új ártézi kut furása vállalati uton leendő biztosítása iránt 1914. évi július hó 31-én délelőtt 10 órakor az I. tanácsi ügyosztályban

tanác i jóváhagyás fentartása mellett zárt ajánlati verseny tárgyalás fog tartatni.

DEUTSCHER BERICHT.

INDUSTRIE UND VOLKSWIRTSCHAFT.

Statistik des Aussenhande's Österreich-Ungarns in Bergbauprodukten im Mai 1914. Den Statistischen Übersichten, betreffend des auswärtigen Handels entnehmen die folgenden äusserst interessanten Daten, welche ein Bild über den Handel in Bergbauprodukten vom Januar bis Mai 1914 gibt.

Einfuhr nach Österreich-Ungarn. *Steinkohle* Menge q 54,705.298, Wert K 95.461.85, hiervon aus Deutschland q 51,617.507. *Braunkohle* Menge q 168.806, Wert K 211.008, hiervon aus Deutschland q 158.676. *Brikets* Menge q 1,000.589, Wert K 2,241.319, hiervon aus Deutschland q 530.230. *Koks* Menge q 3,473.345, Wert K 9,386.959, hiervon aus Deutschland q 3,379.888. *Eisenerze* Menge q 2,395.294, Wert K 6,587.059, hiervon aus Deutschland q 52.537.

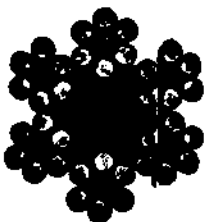
Ausfuhr aus Österreich-Ungarn. *Steinkohle*: Menge q 2,510.914, Wert K 5,186.441, hiervon nach Deutschland Menge q 1,671.439. *Braunkohle* Menge q 27,161.353, Wert K 30,086.453, hiervon nach Deutschland 26,949.290. *Brikets* Menge q 630.053, Wert K 1,134.095, hiervon nach Deutschland q 624.227. *Koks*: Menge q 1,452.772, Wert K 4,668.462, hiervon nach Deutschland q 120.670. *Eisenerze* Menge q 388.438, Wert K 893.522, hiervon nach Deutschland q 388.377.

National Teer-, Mineralöl- und Chemische Produkte A.-G. Budapest. Unter obigem Firmennamen hat sich vorige Woche eine Gesellschaft konstituiert, welche die Petroleumraffinerie in Zsolna, die seit mehreren Jahren brach gelegen hat, künftlich erworben hat und beabsichtigt dieselbe bedeutend zu vergrössern und zu erweitern. In der Zsolnaer Fabrik wird neben anderen chemischen Produkten Steinkohlenteer zu Imprägnierungs- und anderen Zwecken hergestellt und es werden auch andere Teerprodukte erzeugt. In die Direktion wurden Dr. Franz Chorin jun. und Albert Ulrich gewählt, der Vorkauf der Präparate erfolgt durch den geschäftsführenden Direktor Berthold Haacker.

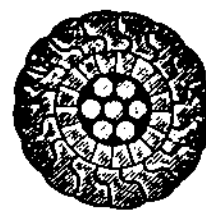
FELTEN ÉS GUILLEAUME

kábel-, sodrony- és sodronykötél-gyár részvénytársaság

BUDAPEST, I., Budafoki-ut 13533. hrsz. TELEFON: 60-11, 60-12, 60-13, 60-14.

Ólomkábelek. Villamvilágítási vezetékek. Sodronykötelek. Elektrolitikus vörösréz huzalok, okonitvezetékek, szerelvények stb.

✂ Bányászati Találmányok. ✂

Rovatvezető: *Gusztáv Béla* okl. gépészmérnök, hites szabadalmi ügyvivő.

A szabadalmi leírások tanulmányozásának hasznáról. Mult közleményünkben rámutattunk azokra az előnyökre, melyek a szakbavágó szabadalmi leírások rendszeres tanulmányozásával járnak. Jelen közleményünkben azokra az általános vonásokra akarunk rámutatni, melyek a szabadalmi leírásokat közösen jellemzik, ily jellemzés az olvasót a leírásokban olvasottakkal szemben óvatosságra inti és arra indítja, hogy az ismertett találmányok fölött bizonyos kritikát gyakoroljon. A szabadalmi leírásoknak legfőbb közös jellegzetessége az általánosságra való törekvés, melynek indítója a feltalálónak mennél szélesebb körű oltalomban való részesítése; ezáltal ugyanis a találmány tárgyának előrelátható módon való utánzása nehezítettik meg.

Ez az általánosítás azután arra vezet, hogy tulajdonképpen a találmány tárgyát tevő eljárásnak, készüléknek, berendezésnek stb. több oly módosítása is helyzetetik oltalom alá, melynek nagyon kevés vagy épséggel semmi gyakorlati értéke nincs, melynek gondolata voltaképpen nem a találmányi gondolattal egyidejűleg, hanem a szabadalmi leírások és igénypontok szerkesztése közben született, egyedül az oltalmi kör kiterjesztésének és a szabadalomutánzás meggátolásának céljával. A találmányi gondolatnak a leírásban és az igénypontokban felsorolt sok fogantatási példája tehát igen gyakran ezen szempontok szerint kell hogy megítéltsék.

A szabadalmi leírásokban továbbá gyakran találunk oly kifejezésekkel, mint „ismeretes oly eljárás”, vagy „ismeretesek oly berendezések” stb. A szabadalmi leírások sajtószerű nyelvén ez nem az illető eljárás, berendezés stb. általánosan, minden szakember előtt ismert mivoltát jelenti az „ismeretes” kifejezés itt csendes utalás egy oly nyomtatott szabadalmi leírásra vagy könyvre, melyet egy találmányok ujdonságát vizsgáló szabadalmi hivatal a feltalálóval mint olyant közölt, hogy abban a bejelentett találmány egészben, vagy legalább is részben már le van írva. Az esetek legtöbbszörében a feltaláló akkor szerez először tudomást ezekről a nyomtatott szabadalmi leírásokról, vagy

könyvekről, mikor az illető szabadalmi hivatal rá figyelmessé tette, holott a laikus olvasó a leírás szavaiból azt gondolná, hogy a feltaláló a leírásban általa, ismertnek jelzett idegen találmányokból indult ki és azokat tökéletesítette. (Folytatjuk.)

Bejelentések. A m. kir. szabadalmi hivatalnál legutóbb az alábbi bányászati és kohászati találmányokat jelentették be, amelyek jogtalan használat ellen egyelőre védelemben részesülnek. A bejelentések ellen két havi határidőn belül felszólalás adható be. — Rázel Lajos mérnök Vajdahunyadon. „Eljárás porozus vasércbrikettek előállítására.” — Hernád völgyi Magyar Vasipar r.-t. Budapesten. „Eljárás és berendezés ércék kikészítésére.” — F. L. Smidth & Co. cég Kopenhágában. — „Eljárás érceknek forgó csőveskemencékben való agglomerálására.” — A. Rudolph cég Wienben. — „Verőcséve fonatokat készítő és zsinorverőgépek számára.” Pótszabadalom az 59269. sz. szabadalomhoz. — „Eljárás és kemence redukáló szerekkel és redukálható fémvegyületeket tartalmazó anyagokból álló elegy földolgozására, egy az adagon alulról felfelé átvonuló légáramnak folytonos üzemből való alkalmazása mellett” Pótszabadalom a 60513. sz. szabadalomhoz.

Frankmann Olof Nilsson igazgató mariebergi lakos
36672. számú

„Gép répa és hasonló gyökérnövények, különösen cukorrépa fejének levágására” és
53855. számú

„Berendezés répafejlevágó és hasonló gépeknél a levágott levelek felszedésére és gyűjtésére”

című magyar szabadalmak tulajdonosa szabadalmiainak gyakorlathavétele céljából belföldi gyárosokkal összeköttetést keres, esetleg szabadalmait eladja, vagy gyártási engedélyeket ad. — Bővebb felvilágosítással szolgál

Kalmár J. szabadalmi ügyvivő iroda Budapest,
VII. ker., Rákóczi-t. 44.

Képviselő kerestetik.

Bányászati körökben jól bevezetett szakember kerestetik Magyarország részére, egy új rendszerű szabadalmazott aknakifalazás képviselőtére. Német vagy francia nyelvű ajánlatok küldendők:

M. Gillieaux, Rue de Joie 61, Lüttich, Belgien.

Gyémánt fúrókoronák bányaművek

lágú és kemény közethez.
2 Grands Prix. ♦ 6 aranyérem.

Magyarországi képviselő: **LIGETI ÉS BIRÓ**
Budapest, V. kerület, Vigszinház-utca 5. szám.

mélyfúró-üzemek részére.

Ernst Winter & Sohn, Hamburg-L. 19.
Alapított 1847.

Csáki és Herbst

műszaki nagykereskedése, bányászati és kohászati cikkek.

Budapest, V
Országház-tér 4.